

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, De Plerisque Functionibus, & Obligationibus, ad Parochias, Parochos & Parochianos attinentibus

Engel, Ludwig

Salisburgi

§. 8. De Judicio Causarum Matrimonial.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40922

in d. cap. 2. quando iudicio Medicorum non est valdè notabile periculum, sicut ordinariè in fæmina admittente virum morbosum contingere aiunt, vel de casu, quo morbus ante matrimonium non fuit ignoratus, & proinde eo non obstante conjuges se ad cohabitationem obligasse censeferi possunt, nam leprosis non est interdictum matrimonium contrahere; & licet nemo sit dominus membrorum suorum, *L. liber homo. ff. ad Leg. Aquil.* ideòque ad actualem membri amissionem se nequeat obligare, ad periculum tamen corporale se obligare quandoque non est prohibitum, ut in militibus, nautis, aliisque similibus quotidianum est.

§. VIII.

De iudicio causarum matrimonialium.

SUMMARI A.

1. *Omnes cause matrimoniales coram solo Iudice Ecclesiastico tractari debent.*
2. *Cause matrimoniales de iure tantum ad Episcopos, eorùmq; Vicarios pertinent.*
3. *Coniunx propria auctoritate compartem dimittens, tenetur iterum recipere, non obstante quocunq; impedimento.*
4. *An post receptionem, non obstante impedimento, licitus sit conjugij usus.*
5. *Non tantum conjuges, sed quicunque notitiam impedimenti habentes matrimonium accessare possunt.*

6. Conjugibus impedimentum ultrò consentientibus, non statim credi debet.
7. Ad matrimonium contractum dissolvendum requiruntur plena probationes.
8. Consanguinei circa impedimentum consanguinitatis pro testibus accipiendi sunt.
9. In dubio pro favore matrimonij judicari debet.
10. Causa matrimoniales brevissima tractari debent.
11. Sententia lata in causa matrimoniali non transit in rem judicatam.
12. Accusatio matrimonij etiam post lapsum longissimi temporis institui potest.
13. Quando agitur de impedimento canonico, nunquam transactio locum habere potest.

Contingit non rarò, ut desponsatis vel conjugatis aliquod impedimentum canonicum objiciatur, arque contra eos ad impediendum matrimonium contrahendum, vel contractum dissolvendum agatur. Ideò in hoc tractemus, quid iudicibus in tali processu observandum sit.

Igitur sciendum primò, omnes causas matrimoniales pertinere ad iudicium Ecclesiasticum, quam propositionem si quis contumaciter negaverit, anathemate damnatur à Concilio Tridentino sess. 24. de Sacramento matrimonij can. 12. unde Iudices sæculares se immiscere non possunt, quia cùm matrimonium sit Sacramentum, causa illius censetur esse spiritalis, quam non convenit à sæcularibus iudicibus tractari. s. decernimus. de iudicys. Imò te
mei

metfi causa principalis sit sæcularis, & quæstio tantum incidat de valore matrimonij (e. g. si agatur de hæreditate, & filius, qui hæreditatem præterdit, negetur esse legitimus & natus ex valido matrimonio) adhuc judices sæculares in causa principali supersedere, & illam quæstionem de valore matrimonij ad Judicem Ecclesiasticum decidendam remittere debent, licet aliàs causa connexa dividenda non sit. *L. nulli. Cod. de judicijs.* excipitur tamen, si sit spiritualis, quæ à judice sæculari nequit cognosci. *c. tuam. de ordine cognitionum. c. lator. Et c. causam. qui filij sint legitimi. Minsing. centur. I. obser. 100.* qui ita in Camera Imperiali practitari afferit, nisi quæstio de matrimonio esset *meri facti & non juris.* e. g. si diceretur filius merè ex concubinato genitus, & negaretur inter parentes ejus aliquando matrimonium fuisse contractum; tunc enim de isto facto, an matrimonium contractum sit, abstrahendo à valore ejus, etiam Judex sæcularis rectè cognosceret.

Sciendum II. Causas matrimoniales non ad quosvis Judices Ecclesiasticos, sed tantum ad Episcopos, eorumque Vicarios pertinere. Unde Decani & Archidiaconi hanc cognitionem causarum matrimonialium sibi de jure vindicare non possunt. *Trid. sess. 24. de reform. c. 20.* in amplis tamen diæcesibus, sicut in hac Salisburgensi, solent Episcopi Archidiaconis causas matrimoniales in certo aliquo districtu e-

MAN. PAROCH.

Ff

REG-

mergentes judicandas committere, & sibi tantum appellationem reservare, ne partes cum magnis sumptibus & temporis dispendio cogantur semper Episcopale Consistorium adire. Abbates quoque nonnulli exempti, qui totum territorium, & in eo jurisdictionem quasi Episcopalem habent, quamvis ipsi de cætero Episcopi non sint, etiam de causis matrimonialibus cognoscere possunt: Nam ad decisionem istarum causarum non requiritur ordo Episcopalis, sed jurisdictio.

- 3 *Sciendum est III.* Neminem posse propria authoritate conjugem ob quodcunque impedimentum sine sententia Judicis dimittere, licet fortassis notoria consanguinitas inter ipsos conjugatos post contractum matrimonium appareret. Imò si defacto e. g. maritus dimisset uxorem, ad recipiendam eam & cogendus & insuper penam arbitrariam mulctandus esset.
- 4 *e. 3. §. 4. de divortijs* † Utrum autem post talem receptionem licitus sit usus matrimonij. *Vid. sup. Sect. 9. n. 6.*

- 5 *Sciendum IV.* Quòd non tantum ipsi conjuges, vel illi, quorum interest, possint matrimonium accusare, & impedimentum Judici notificare, sed si fama spargatur, quosdam conjugatos aliquo impedimento canonico laborare, Judex de veritate ex officio inquirere debeat: imò quilibet de populo, cui impedimentum notum est, id Judici proponere, & matrimonium accusare permittatur, ne aliqui
- sub

sub specie conjugij impunè adulteria vel incestus committant, dummodò non sit præsumptio, quòd ex odio aut malitia, vel ad extorquendam pecuniam accusator alienum matrimonium turbare velit. *c. 5. Qui matrimonium accusare possunt &c.*

Oritur autem præsumptio contra accusatorem, si eo tempore, quo denuntiationes ante matrimonium in Ecclesia factæ sint, ipse in loco præsens fuerit, nec contradixerit, & primùm post matrimonium contractum accusationem instituat. Quare non erit facilè audiendus, nisi juramentum præstiterit, quòd primùm ex postfacto in veram notitiam impedimenti devenit, & nullà malitià ad acufandum moveatur. *c. ult. ubi Panor. n. 9. x. Qui matrimonium accusare possunt. &c.*

Sciendum V. Quamvis aliàs propria confessio dicatur optima probatio: si tamen conjugati ultrò faterentur impedimentum, e. g. consanguinitatis, impotentiae, criminis, non propterea matrimonium statim separandum foret, nisi ex alijs conjecturis de veritate appareret, ne conjuges cohabitationis pertæsi colludere & impedimentum fingere possint, *c. super eo. 5. De eo, qui cognovit.* Si verò conjuges non petant separationem, sed tantùm dispensationem, & ulterius cohabitare velint, creditur simplici eorum assertioni, quia hic nulla causa est, cur de falsitate suspecti sint: nam

Ff 2

confes-

confessio non est in eorum favorem, sed potius gravamen impetrandæ dispensationis.

7 *Sciendum VI.* Causam matrimonialem reputari in jure causam arduam & magni præjudicij, adeoque in ea non sufficere qualescunque probationes, sed requiri plenas & integras. Verum hoc intelligendum est, si de matrimonio jam contracto dissolvendo agatur. Sin autem agatur de impediendo matrimonio, quod necdum contractum est, tunc etiam semiplenæ probationes admittuntur, ut dictum unius testis, fama communis, vel alia indicia & conjecturæ, *c. 2. de consanguinitate & affinitate.* Ratio est, quia ex tali imperfecta probatione res fit saltem dubia & periculosa: in dubio autem & periculo tutior via est tenenda, & expedit ab initio impedire matrimonium, quam cum periculo peccati admittere, ut fortassis ex postfacto cum scandalo dissolvi debeat.

8 *Sciendum VII.* Licet regulariter consanguineus pro consanguineo non sit testis idoneus, si tamen agatur circa matrimonium de impedimento consanguinitatis, potius consanguinei quam extranei pro testibus admittendi sunt, eò quod censeantur, optimam habere lxx genealogiæ notitiam, & non facile in castas nuptias in sua familia toleraturi sint. *c. 3. qui matrimonium accusare &c. c. super. de testibus.*

Sciendum VIII. Si aliqui testes aliquid contra matrimonium deponant, vel res ipsa in puncto juris controversa sit, tunc potius pro
matri.

matrimonio, quàm contrà pronuntiandum esse. *arg. c. finalis. de sententia & re judicata.*

Sciendum IX. Causas matrimoniales tractandas esse *summariter*, & quantum fieri potest, brevissimè, ut longiores dilationes & frustratoriae exceptiones ex officio Judicis ampuentur, ne litigantes ob longiorem moram periculo incontinentiae exponantur. *Clement. 2. de judicijs. & Clement. sepè. de verborum signif.*

Sciendum X. Quòd sententia lata in causa matrimoniali non transeat in rem judicatam, etiam si ab ea appellatum non fuerit, propterea si quodocunque novae probationes impediementi emerferint, nova accusatio institui poterit, vel è contra si matrimonium ex falsis probationibus separatum fuerit, & ex postfacto de veritate constet, rursus redintegrari debebit. *c. lator. & ibi glossa de sententia & re judicata.*

Sciendum XI. Quamvis aliae actiones regulariter extinguantur lapsu 30. vel 40. annorum. *L. sicut. & L. omnes. C. de prescriptione 30. annorum.* Accusationem tamen matrimonij post lapsum tanti temporis institui posse: neque enim matrimonium ab initio invalidum tractu temporis convalescit, aut impedimentum tollitur. Hoc tamen concedendum videtur, quòd post mortem conjugum 30. vel etiam 20. annis elapsis non possit disputari de valore matrimonij præteriti, e. g. ut filius vel nepos à successione hæreditaria excludatur; quia cum tali casu jam cessaverit peccatum conjugum, non

apparet ratio, cur dispositio juris civilis, quæ post tantum tempus omnem actionem tollit, locum non habeat. Facit etiam textus *in lege quæ elat. ubi Bartholus & Doctores. C. ad legem Corneliam, de falsis.*

- 13 *Sciendum ultimum*, in alijs quidem causis dubijs consulendum esse partibus, ut transactione vel amicabili compositione liti finem imponant. At verò in matrimonio, quando agitur super impedimento canonico, non esse permissam transactionem, neque juramentum voluntarium, vel compromissum aut alia similia, quæ speciem transactionis continent. *c. ult. de transactionibus.* Quia super illis tantum admittitur transactio, quæ sunt in potestate partium litigantium. Non est autem in earum potestate cum impedimento canonico in matrimonio permanere, vel sine impedimento à matrimonio discedere, ergò. Super expensis autem in lite factis, item si contra filium agatur, de valore matrimonij parentum jam defunctorum, in ordine ad successionem hæreditariam, transactionem procedere, nemo facile dubitavit. Alia ad processum judicalem in causa matrimonij pertinentia ex lib. 2. Decret. desumenda sunt.

*Casus matrimonialis perplexus
& difficilis.*

DUm hoc Manuale Parochorum componere, proponitur mihi casus admodum rarus & intri-